

Mons. Franjo Komarica

Mons. Franjo Komarica biskup banjolučki

Banjolučki je biskup mons. dr. Franjo Komarica rođen 3. veljače 1946. godine. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1972., a za biskupa posvećen u Rimu 6. siječnja 1986. Biskupijom upravlja od 15. srpnja 1989., kada je naslijedio umirovljenoga biskupa mons. Alfreda Pichlera. Trenutačno je i predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Na čelu Banjolučke biskupije našao se u teško vrijeme rata i protjerivanja Hrvata iz BiH, a posebice iz Banjolučke regije, tj. njegove biskupije. Nebrojeno puta dizao je glas u obranu obespravljenog čovjeka. Ovih je dana biskup Franjo Komarica predložen i prihvaćen za kandidata za Nobelovu nagradu za mir. Ponosni smo što nas je posjetio u Močilama na uskršni ponedjeljak i počašćeni razgovorom koji objavljujemo u ovom broju Močila.

NISAM RADIO ZA NAGRADU

MOČILE: Kako ste doživjeli prijedlog za Nobelovu nagradu?

KOMARICA: Nitko od nas nije birao svoju kožu, ni vrijeme, a ni ambijent u kojem tu kožu nosi. Tako ni ja. Sve su nagrade dodijelili neki ljudi radi određenih razloga. Takva jedna nagrada predviđena je od ljudi koji o tome odlučuju za one ljude koji se posvećuju određenim životnim vrednotama, za dobro čovjeka. Znamo da Nobelovih nagrada ima za različite kategorije. Jedna od kategorija jest i nagrada za mir, međuljudska razumijevanja, toleranciju i humano djelovanje. Osobno doista nikada nisam razmišljao, niti mi to pada na pamet, da bih trebao živjeti i raditi kako bih dobio neku nagradu. Svaki čovjek se treba truditi, pogotovo kršćanin da bude u skladu sa svojom savjesti, tj. da živi po svojoj savjesti, ili prema onim načelima koje je stekao tijekom života. Kao kršćanin i kao čovjek koji je imao Božji dar i koji je prošao određenu edukaciju, školovanje od dragocjene roditeljske kuće do kasnijih škola, smatram se dodatno zaduženim da sve to što je netko u mene uložio, dakle Bog putem drugih ljudi, da ja to također nastojim vratiti drugima oko sebe. Istinski se posvećujem čovjeku, svojemu bližnjemu jer vjerujem u Boga čovjekoljupca, Boga koji se stavlja na stranu čovjeka. Zato se i ja posvećujem tom čovjeku koji je u duhovnim ili tjelesnim potrebama. Došla je ratna nesreća, zatekao sam se tamo gdje sam se zatekao i samo po sebi bilo mi je razumljivo da moram pokazati ono svoje pravo lice. Zapravo svi smo mi pokazivali svoje lice jer smo se svi našli u istoj situaciji. Izlazilo je iz nas ono što je u nama bilo, ugodno ili manje ugodno, konstruktivno ili destruktivno, dakle ono što je čovjeka činilo sretnim ili nesretnim. Kad su pale sve maske, tek su tada ljudi vidjeli tko su u sebi. Doživjeli smo jednu totalnu razgolićenost čovjeka koji je jedna velika praznina u sebi, pustoš u sebi, ako je bez duhovne vertikale. Takav je čovjek oko sebe, nažalost, činio veliku ruševinu. Doživio sam i takve ljude kraj sebe. Doživio sam i ljude, od onih najobičnijih do onih koji su bili moji prvi suradnici – ljudi intelektualci koji su znali tko su, te su držali do sebe. Bili su to doista kao istinske duhovne veličine. Kad su i u njih pale maske pokazali su da imaju sadržaja. Nisu glumili nego su taj sadržaj pokazivali na djelu i to tako dostojanstveno i dosljedno da su bili čak i ubijeni ali nisu odstupali od onoga što je bilo njihovo najjače i najvažnije – a to je ta vjera u Boga Stvoritelja i Spasitelja, ali i Suca ljudi.

"SLUGA SAM BESKORISTAN!"

Ona načela koja su usađena u kršćanstvu bila su u njima tako snažna da su im ostala postojana dok se oko njih ruši svijet. Mislim konkretno na moje ubijene svećenike, na časnu sestru, ubijene civile, vjernike koji se nisu željeli odreći upravo tih nadvremenskih vrednota, tj. zaštite ljudskog dostojanstva i osnovnih ljudskih prava i sloboda među kojima je svakako i pravo na identitet i domovinu, na rodni kraj, a to je sve bilo dovedeno u pitanje. Drugim riječima – ništa nisam posebno radio da bih zaslužio bilo kakvu nagradu. Nisam radio za nagradu. Radio sam svoj posao i kamo sreće da mogu reći "Sluga sam beskoristan!". Isus kaže da tek onda kad učinite sve što ste bili dužni učiniti tek onda se smijete nazvati: "Sluge smo beskorisne".

Posebno me veseli da su drugi, mnogi i nekatolici, prepoznali u mojoj osobi određene vrijednosti univerzalnog karaktera i da su smatrali kako su te vrijednosti tako dragocjene da mogu služiti nekome kao poticaj. Ti ljudi udružili su se u jedan zajednički glas, jedno zajedničko opredjeljenje i tako snažno to izrazili da su mnogi izvan Banja Luke, izvan Bosne i Hercegovine

i Hrvatske, dakle po Europi, prepoznali taj glas vrlo jasan i decidan kako to već propisuje jedna takva institucija kao što je Institut i da su odaslali zajednički glas za čovjeka tako snažno da je Institut to prihvatio kao konstruktivan glas jedne napaćene, odbačene, prezrene zemlje BiH. Posebice ovoga jednoga naroda dodatno nastradalog; hrvatskog – katoličkog. To me dodatno osobno jako veseli. Moguće je, dakle, ako se čovjek trudi dosljedno živjeti prema svojoj savjesti, da ne mora posebno misliti hoće li se to prihvatiti, on ostaje sebi dosljedan a drugi pokazuju prema njemu kakvi su i hoće li ga poštovati.

DRAMATIČNA SITUACIJA S KATOLICIMA U BIH

MOČILE: Često govorite i zauzimate se za pravo na povratak u svoje domove. Je li on, kako vrijeme odmiče a politika čini svoje, više moguće?

KOMARICA: Jedno od temeljnih ljudskih prava jest pravo na identitet. Svaki čovjek ima svoj identitet. Obično kažemo da se taj identitet očituje u osobnoj iskaznici. Tu vam stoji kao dio vas i rodno mjesto. Čovjeka možete ubiti i kad mu uzmete pravo na njegov identitet, na njegovo rodno mjesto. Svjedoci smo da je u tom smislu nekoliko stotina tisuća ubijenih katolika u Bosni – oni nemaju pravo na rodni kraj. Njima je brutalno oduzeto pravo na dom i da bude tragedija još veća to se proglašava normalnim. Ubiti čovjeka je u redu? To je zločin! Amnestirani zločin za mene je još dodatni zločin. Dakle, svi oni koji su oduzeli ljudima pravo na njihov rodni kraj, na njihove Močile ili Koprivnicu – ti su ljudi zločinci. Reći kako oni mogu živjeti na Aljaski ili Tasmaniji, Norveškoj ili Siciliji, samo ne u Močilama znači postaviti se nad tim ljudima kao bog, a poštivati takvoga čovjeka kao boga je dodatni grijeh za sve one koji to podupiru. Prema tome, pitanje povratka i nepovratka je daleko dublje i ozbiljnije pogotovo za nas kršćane katolike koje se pozivamo na božanski autoritet.

Hoće li biti hrpa kamenja na jednome mjestu ili na drugome to je sasvim svedeno – tako se ponašaju ovozemaljski bogovi prema nama. Ali mi ih ne smijemo uzeti kao bogove. Mnogo puta sam to jasno rekao u lice svojim sugovornicima: nikad vas nećemo uzeti kao bogove, ja imam drugog Boga kojeg poštujem a vi ste samo čovjek. Upozoravam vas da ćete i vi doći na sud toga Boga i odgovorni ste za ponašanje s onim zadacima koje ste dobili od Boga. Nikome ne govorim treba li se vratiti natrag. Prema svojoj savjesti zna da je njegovo mjesto tamo gdje ga je Bog pozvao u život, ali ima pravo isto tako odlučiti svoj život osmisliti na nekom drugom mjestu. Nema pravo otimati tuđe, nema pravo neko doći i istjerati vas iz Bosne ili npr. Močila i reći da je to njegovo. Nije! Istjerati ljude i pustiti da se istjeraju i ništa ne učiniti da se oni vrate natrag nego pustiti ih da hodaju kao bez glave, to pokazuje lice dotičnih ljudi koji su se tako ponijeli. Prema tome, za sadašnje stanje s katolicima a i drugim ljudima, pogotovo s katolicima je dramatično, posebice u jednom dijelu Bosne i Hercegovine a to je entitet Republike srpske gdje su katolici doslovce potpuno istrebljeni. Amnestirati to i reći kako je to u redu od srpskih vlasti i muslimanskih bošnjačkih i hrvatskih vlasti, od međunarodne zajednice za mene je doista zločin. Tko god to čini ili odobrava taj mora voditi brigu kako će se pojaviti pred sudom povijesti i pred sudom Božjim.

Zato, koliko će se prognanika vratiti i hoće li se vratiti, to ovisi i o onome tko je prognan i o onome tko treba podržavati istinu o tom čovjeku koji ima pravo na identitet i na rodni kraj. Ako dopustimo da zakon jačega nadvlada, trenutačno je zakon jačega nad ljudima

obespravljenima, sutra će biti nad drugima. Onda je samo pitanje vremena kada ćemo mi biti pod tim zakonom jačega. Ne možemo to dopustiti, moramo kao konstruktivni ljudi, ako se takvima smatramo, pridonijeti konstruktivnosti naše civilizacije, tj. ravnopravnosti među ljudima i poštovanju čovjeka i s njegovim dostojanstvom i njegovim pravom na sva osnovna ljudska i građanska prava, među kojima je i pravo na domovinu neupitno.

KRŠĆANIN JE EMINENTNO OSLONJEN NA BOŽJE MILOSRĐE

MOČILE: Također vaše zauzimanje za toleranciju, međusobno poštivanje, ljubav, poštenje i istinu – koliko svega toga vidite ne u politici nego među običnim ljudima?

KOMARICA: Rekao bih ovako: Ono što mene dodatno zadužuje jest da se ne umorim u stajalištu koje sam imao devedesetih. Imam ga i sada, a to je; istina je istina, laž je laž, prevara je prevara. Istina je da je čovjek čovjek i da treba drugoga čovjeka prihvatiti kao sebi jednakoga. Istina je također da tolerancija, poštovanje drugoga, ljubav prema drugom čovjeku nema alternative. Nema ničega boljega ako se to neće prihvatiti. Prema tome, ljudi kojima je Bog dao razum i otvoreno srce veoma brzo se međusobno nađu na zajedničkoj valnoj dužini i međusobno se poštuju. Bolno je pogotovo onda kada su ljudi pogođeni životnim tragedijama. Tu se već dodatno traži od ljudi hrabrost da mogu opraštati, da mogu opraštati onome koji je nanio zlo, učinio nepravdu. Mogućnost imaju upravo oni koji kažu za sebe da su vjernici. Od njih se očekuje da prednjače u jednom konstruktivnom ponašanju snagom vjere koja ih potiče da mogu praštati. To se posebice tiče kršćana. Kršćanin je eminentno oslonjen na Božje milosrđe, vjeruje milosrđu Boga i moli Božje milosrđe. Kako ti budeš opraštao svojim bližnjima tako će Bog i tebi oprostiti. Svaki dan molimo onu molitvu, uzor svih molitava: Oče naš otpusti nama grijehе naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim. Upravo na temelju toga doživio sam mnoge.

Biskup Komarica predvodi misu u Močilama

Posjetio mnoge ljude koji su kadri opraštati, koji su sposobni zajednički ponovo razgovarati i prihvatiti druge kao drugačije, pa čak i one koji su im činili zla. Kako ne voljeti onoga koji nije ni kriv ni dužan samo zato što nije iz mogega jata, moje obitelji, mogega naroda. Posijano je namjerno jedno veliko nepovjerenje među ljude. Zavelo ih se i proglašavalo se da je normalno plašiti se drugoga. Vjernik se ne treba bojati nikoga, treba se bojati suradnje sa Sotonom. Najviše se treba bojati sebe samoga, a ne drugog čovjeka. Drugog čovjeka treba gledati kao prigodu da ga se obogati onime što mu je Bog dao i što nosi u sebi. Doživio sam mnogo puta da su upravo katolici htjeli biti mirotvorci u tome kraju ali su im zabranili vlastiti političari, ili srpski političari, ili međunarodni političari. To je dodatni apsurd. Ljude se kažnjavalo i nije se uopće željelo da počne proces tolerancije i oprost, međusobnog zbližavanja nego se želi bogovati nad ovim područjem, upotrebljavati ga na temelju one stare rimske lozinke: Zavadi pa vladaj! To ne možemo niti smijemo prihvatiti radi istine, radi Božje istine o nama, našem dostojanstvu i radi naše zaduženosti da sami uhvatimo svoju sudbinu i sudbinu svoje regije, svojega kraja u svoje ruke i da je uređujemo prema Božjim pravilima a ne nekim vražjim.

NAJVEĆI BROJ VJERNIKA MOJE BISKUPIJE NISU POLITIČNI LJUDI

MOĆILE: Vjernike svoje biskupije susrećete diljem svijeta. Kako oni gledaju na povratak i jesu li oni mladi za Vašu biskupiju izgubljeni?

KOMARICA: Najveći dio vjernika moje biskupije, pretpostavljam da je slično i u drugim biskupijama u Bosni, u Hercegovini možda nešto malo manje, su nepolitični ljudi. Uvijek se politikom bavio netko drugi, tj. stranac; Turčin, Austrijanac, komunist, Srbin – a ne katolik. To je nedovoljna zrelost i katolika. Katolik se također treba upustiti u jednu izazovnu avanturu koja se zove politički angažman i uređivati sebi i svojoj djeci budućnost prema Božjim mjerilima. U tom kontekstu ljudi su navikli da im netko drugi "uredi kuću" pa onda će vidjeti što će sa sobom. Dogodilo se što se dogodilo. Istjeralo se ljude, obespravilo ih se, oduzelo im se pravo na ime i prezime. Ne smiju biti ni Hrvati ni katolici. Ne smiju biti u svojoj kući. Sad očekuju da im to netko drugi uredi. Ono što su imali su izgubili. Kao ptic kad padne iz gnijezda pa se ne snalazi i treba nekoga tko će ga podići ponovo i ispraviti mu krila da poleti. U tom su se kontekstu nepolitični ljudi oslonili na političare kojih nije bilo. Tu se našao jedan biskup koji nije političar, niti želi biti političar, nego je jedan od njihovih sunarodnjaka i sugrađana. Pokušavam im reći: ljudi moji dajte uspravite se i pokažite i vi određenu snagu. I ljudi su pokazali. Mnogi su se 1966. željeli vratiti a to im nije bilo omogućeno – ni politički, ni pravno, ni materijalno. Sve godine, do danas takve su prilike. Ljudi su morali živjeti a to nisu mogli u Hrvatskoj, onda su se našle organizacije s namjerom da što veći broj Hrvata ode što dalje od Hrvatske. Strka za svakodnevnim životom odvrtila im je misao da se vrate natrag. To je bio ciljani programirani proces iskorjenjivanja Hrvata katolika BiH. Teško i vrlo tragično ne samo za te ljude nego dodatno i za Hrvatsku. Hrvatska to nikako nije smjela dopustiti, a ona je čak bila jedan od sudionika u tome.

LJUDI BI SE VRATILI...

Političari Hrvatske tu su se zapravo pokazali vrlo kratkovidnima i kontraproduktivnima za vlastiti narod i sigurno će snositi povijesnu krivnju radi sudbine hrvatske populacije pogotovo

iz Posavine i ove Banjolučke regije gdje su potpuno iskorišteni. Ljudi bi se danas vratili ali oni očekuju da im netko drugi ostvari preduvjete; političku sigurnost, pravnu regulativu te da imaju od čega živjeti. Danas je jedino od najvažnijih problema radno mjesto. Kad bi ljudi imali posao svi bi se vratili. Svakog normalnog čovjeka vuče srce u njegov rodni kraj, njegove Močile, Koprivnicu, njegovu Podravinu, Zagorje, također Bosnu. Zato ponavljam: prigovarao sam jednome Chiracku ili van den Brucku 1996/97 – Kažete: Evo kokoši vratite se u svoj kokošinjac gdje vas čeka lisica koja je poklala mnoge koke i sad vas tamo čeka. Izvolite se vratiti tamo. Pa to je ismijavanje žrtve! Bi li se vratili svojim krvnicima! Što rade lisice u kokošinjacu! Zašto ne uspostavite ponajprije nužne preduvjete, pa im onda recite; vratite se natrag. Vi se poigravate s tim žrtvama, nagrađujete zločinca kažnjavate žrtvu! Ali tko je biskup Komarica da njega netko poštuje od svih tih zemaljskih bogova. Biskup Komarica bi izdao istinu i bio u svojim očima zločinac kada bi šutio o zločinu.

NEZABORAVAN POSJET SVETOG OCA

MOČILE: Imali ste čast biti domaćin pape Ivana Pavla II. prošle godine. Nakon njegova posjeta, ukratko što je ostalo i je li nešto drugačije?

KOMARICA: Dolazak Svetog Oca u Banja Luku je bila njegova osobna želja, koliko sam poslije saznao iz njegovih najbližih krugova. Želio je na taj način pokazati da stoji i iza Banje Luke, ne samo iza banjolučkog biskupa koji je tamo stjecanjem okolnosti, nego iza katolika, želio je i tome gradu i tome kraju i tome području donijeti ponovo pravo na humano lice, na lijepo ime u svijetu. Banja Luka je zapravo sve ove godine označavana kao crna mrlja na zemljovidima Europe – tako su mi barem govorili kad sam rekao da dolazim iz Banje Luke. Papa je došao da skine tu sramotu s Banje Luke. Banja Luka je imala divnu prigodu da to pokaže i na djelu, da kaže: što se dogodilo, dogodilo se, mi povlačimo konzekvencije i želimo to ispraviti. Želimo Banjolučane koji su morali otići, ponovo primiti ovdje i dati im dodatno satisfakciju. U pripremama za dolazak Svetog Oca u Banja Luku okupili su se prvi put nakon rata i svi ključni ljudi iz politike i sigurnosti iz cijele BiH. Bio je to nezaboravan dan. Ljudi Banje Luke, pogotovo Srbi, naši susjedi koji su bili dugi niz godina uvijek iznova odgajani u jednom protupapskom raspoloženju, doživjeli su Papu i njegov dolazak kao najljepši dan. Većina Srba bila je radosna. Promijenila se slika o Papi u očima mnogih naših susjeda nabolje. To je jedan veliki i neizbrisiv kapital za bolje sutra. Razbijene su mnoge predrasude prema katolicima i prema Katoličkoj crkvi i samom njezinu vrhu. To je jako važno i za ekumenizam, a da ne govorim kako je to jedan jako veliki poticaj i ohrabrenje tamošnjim katolicima. Ipak je svijet svrnuo pogled na njih i mnogi "nevjerni Tome" su rekli: pa i katolik ima mogućnosti ostati u Banjoj Luci. Ima tamo i pravo i dužnost ostati te svjedočiti Božju istinu o čovjeku i Bogu kako to uči Katolička crkva na čelu sa Svetim Ocem. To se osjeća i u mladima, pogotovo sada, da su malo živnuli i krenuli u jednu novu akciju. Velik je odaziv mladih koji su ostali, premda ostaci ostataka. Nekoliko stotina mladih odlazi u Šibenik na susret mladih, isto tako u Mariazell na proslavu srednjoeuropskog katoličkog dana. Mi nismo miševi da bi se morali skrivati u rupe, nego smo netko i nešto. Imamo divnu prigodu da koliko god nas ima pokazati našim susjedima što znači biti katolik u pravome smislu – znači biti siguran u svoj identitet i biti dovoljno širok prema svima poštujući druge kao drugačije od sebe. Znači ekumenski dijaloški postavljen prema drugima ali ne sramiti se sebe, niti patiti od kompleksa manje vrijednosti.